

GIÁO ÁN SOẠN GIẢNG

PHÂN MÔN LUYỆN TỪ VÀ CÂU LỚP 5

Luyện từ và câu

KHỞI ĐỘNG

1. Thế nào là từ đồng âm ?

Luyện từ và câu

KHỞI ĐỘNG

2. Dòng nào dưới đây có chứa từ đồng âm ?

- A. Một nghề cho chín còn hơn chín nghề.
- B. Lưng em tựa vào lưng ghế.
-
-

Luyện từ và câu

Từ nhiều nghĩa

Mục tiêu:

- Hiểu thế nào là *từ nhiều nghĩa*, *nghĩa gốc* và *nghĩa chuyển* trong từ nhiều nghĩa.
- Phân biệt được *nghĩa gốc*, *nghĩa chuyển* của từ nhiều nghĩa trong một số câu văn.
- Tìm được ví dụ về *sự chuyển nghĩa* của một số danh từ chỉ bộ phận cơ thể người và động vật.

Luyện từ và câu **Từ nhiều nghĩa**

I. Nhận xét.

1. Tìm **nghĩa** ở cột **B** thích hợp với mỗi từ ở cột **A**:

A

Răng

B

Bộ phận ở hai bên đầu người và động vật, dùng để nghe.

Mũi

Phần xương cứng, màu trắng, mọc trên hàm, dùng để cắn, giữ và nhai thức ăn.

Tai

Bộ phận nhô lên ở giữa mặt người hoặc động vật có xương sống, dùng để thở và ngửi.

Luyện từ và câu

Từ nhiều nghĩa

I. Nhận xét.

1. Tìm nghĩa ở cột **B** thích hợp với mỗi từ ở cột **A**:

A

B

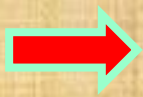
Bộ phận ở hai bên đầu người và động vật, dùng để nghe.

Phần xương cứng, màu trắng, mọc trên hàm, dùng để cắn, giữ và nhai thức ăn.

Bộ phận nhô lên ở giữa mặt người hoặc động vật có xương sống, dùng để thở và ngửi.

Nghĩa gốc (*nghĩa ban đầu của từ*)

Luyện từ và câu

Từ nhiều nghĩa

I. Nhận xét.

2. Nghĩa của các từ in đậm trong khổ thơ sau có gì khác với nghĩa của chúng ở phần 1.

Răng của chiếc cào

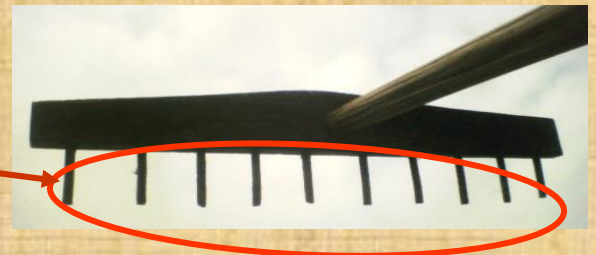
Làm sao nhai được?

Mũi thuyền rẽ nước

Thì người cái gì?

Cái ấm không nghe

Sao **tai** lại mọc?

➔ Nghĩa chuyển (nghĩa được hình thành trên cơ sở nghĩa gốc)

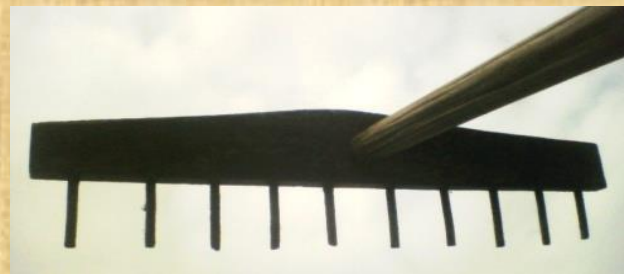
Luyện từ và câu Từ nhiều nghĩa

I. Nhận xét.

3. Nghĩa của các từ **răng**, **mũi**, **tai** ở phần 1 và phần 2 có gì *giống nhau*?

Răng

Mũi

Tai

Luyện từ và câu

I. Nhận xét.

3.

Từ	Nghĩa gốc	Nghĩa chuyển	Giống nhau
Răng			<i>Đều chỉ vật sắc, nhọn sắp đều nhau thành hàng.</i>
Mũi			<i>Cùng chỉ bộ phận có đầu nhọn nhô ra phía trước.</i>
Tai			<i>Cùng chỉ bộ phận mọc ra ở hai bên.</i>

➔ Các nghĩa của từ nhiều nghĩa bao giờ cũng có mối liên hệ với nhau.

Luyện từ và câu

Từ nhiều nghĩa

II. Ghi nhớ:

Từ nhiều nghĩa là từ có một nghĩa gốc và một hay một số nghĩa chuyển. Các nghĩa của từ nhiều nghĩa bao giờ cũng có mối liên hệ với nhau.

Ví dụ: *Lưng* em tựa vào *lưng* ghế.

Nghĩa gốc

Nghĩa chuyển

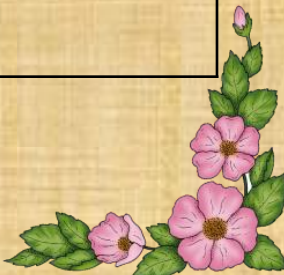
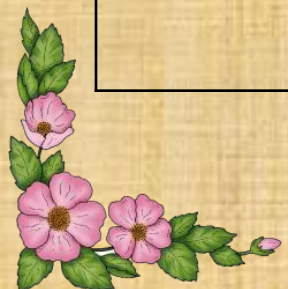

Luyện từ và câu

Từ nhiều nghĩa

* Phân biệt từ đồng âm và từ nhiều nghĩa:

Các nhóm từ	Giống nhau	Khác nhau
Từ đồng âm VD: kiến bò - thịt bò	<i>Hình thức cấu âm giống nhau</i>	Nghĩa khác xa nhau
Từ nhiều nghĩa VD: răng em bé - răng cào	<i>(đọc, viết)</i>	Các nghĩa có mối liên hệ với nhau.

Luyện từ và câu

Từ nhiều nghĩa

III. Luyện tập

1. Trong những câu nào, các từ **mắt**, **chân**, **đầu** mang *nghĩa gốc* và trong những câu nào, chúng mang *nghĩa chuyển*?

a. Mắt

- Đôi *mắt* của bé mở to.
- Quả na mở *mắt*.

b. Chân

- Lòng ta vẫn vững như kiềng ba *chân*.
- Bé bị đau *chân*.

c. Đầu

- Khi viết em đừng ngoẹo *đầu*.
- Nước suối *đầu* nguồn rất trong.

Luyện từ và câu Từ nhiều nghĩa

III. Luyện tập

1.

Đôi mắt của bé mở to.

Nghĩa gốc

Quả na mở mắt.

Nghĩa chuyển

Luyện từ và câu Từ nhiều nghĩa

III. Luyện tập

1.

Lòng ta vẫn vững như
kiềng ba **chân**.

Nghĩa chuyển

Bé đau **chân**.

Nghĩa gốc

Luyện từ và câu
Từ nhiều nghĩa

III. Luyện tập:

1.

a) **Mắt**

Đôi **mắt** của bé mở to.

Quả na mở **mắt**.

b) **Chân**

Lòng ta vẫn vững như kiềng ba **chân**.

Bé đau **chân**.

c) **Đầu**

Khi viết, em đừng ngoẹo **đầu**.

Nước suối **đầu** nguồn rất trong.

Đáp án

nghĩa gốc

nghĩa chuyển

nghĩa chuyển

nghĩa gốc

nghĩa gốc

nghĩa chuyển

Luyện từ và câu Từ nhiều nghĩa

III. Luyện tập

2. Trò chơi: TÌM CÁNH CHO HOA

lưỡi

miệng

cổ

tay

lưng

Luyện từ và câu Từ nhiều nghĩa

Ghi nhớ:

Từ nhiều nghĩa là từ có một nghĩa gốc và một hay một số nghĩa chuyển. Các nghĩa của từ nhiều nghĩa bao giờ cũng có mối liên hệ với nhau.

Luyện từ và câu

Từ nhiều nghĩa

Những cái chân

Cái gậy có một *chân*
Biết giúp bà khỏi ngã.
Chiếc com-pa bố vẽ
Có *chân* đứng, *chân* quay.
Cái kiềng đun hàng ngày
Ba *chân* xòe trong lửa.
Chẳng bao giờ đi cả
Là chiếc bàn bốn *chân*.
Riêng chiếc võng Trường Sơn
Không *chân* đi khắp nước.
(Vũ Quần Phương)

